

Kvinnors attityd till fängelsevistelse i Sverige – Hot eller vård under avtjänande av straff?

Sofia Andersson

Anette Netskar

**Psykologi 61-90 hp, C-uppsats
Institutionen för individ och samhälle/Högskolan Väst
HT 2008**

Women's attitudes to their stay in prison

-Threat or care during the serving of sentences?

Anette Netskar & Sofia Andersson

The aim of this study was to examine women's attitudes to their stay in prison. Research about women and crime is insufficient, both nationally and internationally. Previous research concentrates on men and their crimes, and this has created the standard within the correctional system. The current study concentrates on women's attitudes to the prison environment, communication and the experiences of conspiracies. 256 Swedish female inmates were in prison at the time the study was in progress. Each of them was invited to participate in accordance with the guidelines of the Ethical Council. Questionnaires with statements and questions using a five-point ordinal-scale were sent out to all prisons resulting in the return of 76 questionnaires. The results differed depending on the institution where the prison sentences were served and whether or not it was a high- or low security prison. The final result revealed that women in Swedish penal institutions have a relatively positive attitude to their imprisonment.

Keywords: Women in prison, Attitude, Communication, Interaction, Conspiracy, Prison Environment, The stay in Prison

Syftet med studien var att undersöka kvinnors attityder till fängelsevistelsen. Forskning kring kvinnors kriminalitet och fängelsevistelse är mycket bristfällig både internationellt och nationellt. Tidigare forskning utgår främst ifrån män och deras kriminalitet, vilket blivit normgivande för synen på brottslingar och kriminalvårdens uppbyggnad. Studien inriktades på kvinnliga interners attityd till fängelsemiljö, kommunikation och upplevelse av stämpling under fängelsevistelsen. 256 interner var vid tillfället placerade på olika anstalter i Sverige. Alla erbjöds delta enligt etiska rådets principer. Enkäter med frågor och påståenden på en 5-gradig ordinalskala skickades till samtliga anstalter, varav 76 ifyllda enkäter returnerades. Svaren skiljde sig åt beroende på anstalt och om man befann sig på en öppen eller sluten avdelning. Slutresultaten visade att flertalet hade en relativt positiv attityd till fängelsevistelsen.

Nyckelord: Kvinnor i fängelse, attityd, kommunikation, interaktion, stämpling, fängelsemiljö, fängelsevistelse

Det finns omkring 260 kvinnliga interner i Sveriges kvinnofängelser och kvinnoavdelningar enligt Kriminalvården (2008). Det motsvarar cirka 6 procent av fängelsepopulationen i Sverige. Av 4900 inskrivna interner i de 58 svenska anstalterna är 6 anstalter för kvinnor (Lindberg, 2005). Trots antalet kvinnliga interner finns det lite forskning om denna grupp som är en relativt osynlig och anonym grupp i jämförelse med antalet intagna totalt i Sverige (Kolfjord, 2005; Roxell, 2007). Kvinnorna har "glömts bort" inom kriminologin, vilket bidragit till att männens problematik blivit normgivande (Kolfjord, 2005; Roxell 2007). Detta har lett fram till att behandlingsprogram och metoder som anpassats till manliga fångar även antagits på kvinnor utan att ifrågasättas (Suter, Byrne, Byrne, Howells, Day, 2001). Omkring 70 procent av de intagna kvinnorna avtjänar fängelsestraff på grund av missbruk och psykisk problematik kopplad till missbruk, (Kriminalvården, 2008). Kvinnor har det socialt sett sämre än männen. De begår brott under andra omständigheter än män och de har i större utsträckning varit utsatta för fysiska och/eller sexuella övergrepp. Kvinnors brottslighet har mest handlat om patologiska och medicinska orsaker jämfört med undersökningar och redovisningar om varför män begår brott. Beträktelser på själva syftet med fängelsestraffet har varit att "männen skall straffas medan kvinnor skall uppfostras" (Roxell 2007).

Nyckelord och begrepp som tas upp i studien förklaras inledningsvis i korthet. *Attityd* avser inom psykologin att förklara de medvetna, omedvetna, öppna eller dolda åsikter som upplevs om ett fenomen. Det är ofta i nära relation till en människas beteende, känslor och erfarenheter. *Kommunikation* syftar på både verbal och icke verbal kommunikation mellan interner och personal och interner emellan. Verbal kommunikation syftar till samtal mellan individerna, vilka ord som används, om de är aggressiva, hotfulla eller vänliga. Den icke verbala, den så kallade mellanmänniska kommunikationen handlar om uppfattningen av andra individer som visar sig i kroppsliga uttryck som gester, ansiktsuttryck, uppförande och mimik (Angelöw & Jonsson, 2000). *Interaktion* som tar sig uttryck i icke verbal kommunikation handlar om en ömsesidig påverkan och samspel mellan personer vilket sker överallt i sociala sammanhang. Flertalet intagna skaffar sig inte "riktiga" vänner under fängelsevistelsen, eftersom de inte litar på andra och det tar tid att bygga vänskapsrelationer som är hållbara (Roxell, 2007). *Fängelsemiljö* avses i denna studie den psykiska upplevelsen av vistelsetiden och relationerna individerna emellan. Begreppet syftar alltså inte på den fysiska och materiella miljön, som inredning, färgsättning, konstverk etc. *Stämpling* som begrepp avser att gradvis bli behandlad och uppfattad som en avvikare både av omgivningen (interner, personal, familj och vänner) och av individen själv. Enligt stämplingsteorin är inte

en person en avvikare, men kan bli det om denne ofta och länge utsätts för påtryckningar, en så kallad ”självuppfyllande profetia”, hon blir ”missbrukaren”, ”barnmisshandlaren” eller ”den prostituerade” (Angelöw & Jonsson, 2000).

Forskning om kvinnor i fängelsemiljö med fokus på deras upplevelser av och attityder till fängelsevistelsen är för närvarande bristfällig, därav kändes valet att behandla kvinnliga interners attityder till svensk kriminalvård intressant och gör vidare forskning i ämnet möjlig. Sedan i slutet av 1800-talet har det förekommit teorier om kvinnor och brottslighet. Fortfarande framställs schablonmässiga bilder av kvinnan och hennes biologiska natur, särskilt hennes sexualitet i relation till kriminalitet. Till viss del lever dessa teorier kvar, trots att biologer under det tidiga 1900-talet började frångå åsikten. Stereotypa kvinnobilder existerar i det moderna samhället och fördomar om kvinnor och sexualiserade teoribildningar påverkar behandlingen av kvinnliga interner. Kvinnor som begår brott betraktas som annorlunda, dels för att de bryter mot den samhälleliga normen om laglydnad och kvinnlighet. Våldsamma kvinnor betraktas också som avvikare då de använder våld som handlingsmönster som i vår kultur förknippas med maskulinitet (Kolfjord, 2005).

Som tidigare nämnts är kvinnliga interner förhållandevis osynliga i samhället. Medias bild är oftast kritiskt inställd till deras sociala situation. Media skapar fördomar och stereotyper om kvinnor i fängelse och publiceringarna av dem är ofta grovt sexualiserade och felaktiga. Det är svårt att få en verklighetsbild av fängelsemiljön med hjälp av media, då producenter och regissörer kan klippa bort sekvenser och förändra det som inte är av intresse. Problem med kvinnors mentala och fysiska hälsa, som att de i högre grad är HIV-positiva än män och att de har barn tas sällan upp. Media fokuserar ofta på lesbiska sexuella förhållanden i fängelsemiljön och väljer att utesluta det faktum att sexuella övergrepp på interner av personal förekommer. Tidigare förekommande problematik som kvinnor utsatts för innan sin fängelsevistelse så som, missbruk och sexuella övergrepp utesluts (Cecil, 2007).

Våld i fängelse har fått stor uppmärksamhet och våldet i sig beror bl.a. på hur miljön ser ut, hur stora grupperna är, individerna i grupperna och hur säkerheten ser ut (Jones & Pratt, 2008). Våld som förekommer på anstalter är bl.a. självmord, försök till självmord, våld mot sig själv och våld mot personal och andra intagna eller våld riktat mot de intagna från personal (Roxell, 2007). Benägenheten till våld beror på hur lång strafftiden är. De som avtjänar en lång strafftid har en benägenhet att vara våldsamma och bryta mot regler, medan de som har en kortare strafftid är rädda för förlängning av straffet (Islam-Zwart, Vik, Rawlins, 2007).

Progrebin & Dodge (2001) har i en kvalitativ studie på 54 kvinnliga interner i USA, kommit fram till att kvinnor som inte använder våld anses vara svaga och på dessa människor används utpressning. Enda utvägen för att undvika att bli utsatt av våld eller utpressning i en destruktiv miljö på en anstalt kan upplevas vara självmord. Det går heller inte att prata med personalen om problemet då ”skvaller” är tabu. Kvinnorna lider mer i fängelse idag än vad som tidigare varit känt. Det utåtagerande beteende och den underliggande struktur som finns i kriminalvården skapar en atmosfär av våld och rädsla inne på anstalterna. Kvinnor tycker generellt att det är svårare att anpassa sig till institutionsmiljön än männen. De värderar privatlivet mer än män, de har svårare att leva i gruppboende och har svårare med att bli utsatta för den nedvärderande känslan i att bli kroppsvisiterad (Progrebin & Dodge, 2001).

Det finns en relation mellan skam och aggressivitet. För kvinnor kan aggressivitet fungera som ett försvar för det egna självvetet och aggressiviteten betvingar känslor av vanmakt (Lindberg, 2005). Aggressivitet spelar en stor roll i våld, då aggressivitet kan leda till impulsivt våld. En studie i Australien visade att det fanns fler aggressiva män än kvinnor på de medverkande anstalterna. Våldsamma kvinnor visade dock högre resultat än våldsamma män på aggressivitet. Undersökningen visade även att kvinnor har argare tankar, upplever argare känslor och har ett argare beteende. Anledningen till att kvinnor är argare än män är att de i högre grad representerar en patologisk grupp än männen på anstalterna och de har mer psykiska problem än männen (Suter, Byrne, Byrne, Howells, Day, 2001). Våld där de grävsta formerna som mord och våldtäkt inträffar finns i större utsträckning på anstalter för män. Vissa forskare menar att det förekommer mindre våld i kvinnofängelser än på anstalter för män (Roxell, 2007). Detta kan bero på att män och kvinnor reagerar annorlunda på aggressivitet. Män har en förmåga att rikta sin ilska utåt mot saker eller mot människor i sin omgivning. Kvinnor däremot riktar sin aggressivitet inåt i sig själva. Antingen genom kognitiva beteenden, som depressioner eller genom våld mot sig själva (Suter, Byrne, Byrne, Howells, Day, 2001).

För att förstå kvinnors situation i fängelset måste miljön och det sociala samspelet tas upp. Många av de kvinnor som avtjänar fängelsestraff har minderåriga barn och har vårdnaden om dem och känner stor oro för sina barn. Mycket skam- och skuld-känslor finns hos kvinnorna, då de känner sig misslyckade som mammor, får färre besök i anstalten och blir bortglömda av omgivningen jämfört med männen (Lindberg, 2005). Kvinnor upplever också stress och rädsla över att bli övergivna av familj, och rädsla för den ensamhet som kan komma med frigivningen. I den amerikanska undersökning som gjorts på anstalter för kvinnor i USA visad att 60-80 procent av kvinnorna var mödrar och de uppgav att deras huvudsakliga oro

gällde deras barn. De upplevde i hög grad känslor som desperation, depression och ängslan för att förlora vårdnaden om barnen (Progrebin & Dodge, 2001).

Sexuella övergrepp i fängelse förekommer men är mycket svårt att forska kring. Övergrepp av personal på interner är oftast inte mödan värt för internerna att rapportera. Detta kan bero på att sexuella övergrepp oftast behandlas administrativt som endast trakasserier, eller att kvinnorna är rädda för att inte bli betrodda av utredarna. En annan anledning kan vara att det på anstalten förekommer en ”tysthetskod” både för personal och för interner. Studien som Progrebin och Dodge (2001) gjort, visade att manlig personal inkräktade på privatlivet och att nästan alla interner någon gång upplevt att den manliga personalen (och kvinnliga) sett dem i en ”avklädd” situation (Progrebin & Dodge, 2001).

Då institutionen är påverkbar och formbar beroende på hur gruppen ser ut, påverkar detta miljön liksom de enskilda individerna i fängelset (Jones & Pratt, 2008). Fängelsemiljön består inte enbart av interner utan också av personal. Mellan dessa två grupper kan det lätt skapas stereotypa föreställningar, vilket bidrar till att det kan bildas ”två världar”. Mellan dessa världar uppstår olika kulturella och sociala värden. Internen går igenom en s.k. förnedringsprocess, där hon fråntas rätten till att bestämma över sig själv och blir tvingad att följa institutionens regler och rutiner. Mellan dessa två världar skapas en ”vi och – dom” känsla (Roxell, 2007). Klyftan mellan intern-grupp och personalgrupp blir stor och miljön påverkas starkt av detta. Om en intagen kvinna pratar för länge med kriminalvårdaren kan hon bli anklagad för att ”gola”, det vill säga att skvallra. De intagna ska helt enkelt hålla avstånd till personalen. Personalen ska heller inte engagera sig och bli emotionellt inblandad i internernas svårigheter (Lindberg, 2005). Man skall som personal vara personlig men inte privat. Konsekvensen av tabun och koder blir naturligtvis att vi och –dom känslan förstärks och det blir ett djupare gap mellan interngrupp och personalgrupp. Koderna ”tala inte”, ”lita inte på någon” och ”visa dig inte svag” är en del av anstaltskulturen och dessa koder blir en del av kvinnornas vardag. (Nylander, 2006). För att undvika att bli utsatt för våld måste internerna anpassa sig efter dessa informellt skapade regler och koder som uppstått i fängelsemiljön (Roxell, 2007). Många har behov av att tala om sina traumatiska upplevelser, men tillsammans med andra intagna och med personalen tillåts de inte att visa sig svaga eller utveckla nära relationer. Vi och dom känslan kan också förstärkas vid respektlöst bemötande mellan personal och de intagna. Kriminalvårdarna kan bli mer benägna att utnyttja sin maktposition vid respektlöst eller provocerande beteende från internens sida, detta för att förstärka klyftan och bibehålla positionen som makthavare. Kvinnliga interner är en minoritetsgrupp och behandlas oftast därefter (Lindberg, 2005). Straffade kvinnor

representerar låginkomsttagande och socialt marginaliserade människor i samhället (Louis, Ventura, Lambert, 2007). Det finns en tendens till infantilisering av kvinnorna, vilket innebär att de behandlas och bemöts som små barn. Redan vid intagningsritualerna till fängelset skapas en över och – underordning mellan personal och intagna där personalens sätt att kommunicera kan jämföras med relationen vuxna och olydiga barn. Detta kan delvis bero på okunskap om bemötande (Lindberg, 2005). Upplevelsen av att förlora sin ”vuxenstatus” och kriminalvårdarnas ”barnlika” behandlande skapar stress och dåligt beteende från internernas sida. Detta ses sällan mellan fingrarna (Progrebina & Dodge, 2001). Språket som vårdaren använder gentemot fången kan omedvetet eller medvetet manifesteras den över och – underordning som finns mellan intern och vårdare. Sättet att kommunicera på kan dock vara ett försök att skapa en ”känsla av närhet” till de intagna (Lindberg, 2005). Kolfjords (2005) 19 kvalitativa djupintervjuer med kvinnor i fängelser i Sverige visade att dessa överlag är negativt inställda till kriminalvården. Fängelsevistelsen uppfattades inte som vård utan som förvaring. Det fanns stora skillnader i uppfattningen kring anstaltsmiljön, både vad gällde bemötande från personal, personalsammansättning och kompetens hos personalen (Kolfjord, 2005). Utbildningskravet för att bli kriminalvårdare i Sverige är treårig gymnasieutbildning samt en treveckors fortbildningskurs i psykiatri som kriminalvården anordnar. Personal inom svensk kriminalvård får betydligt mindre utbildning än personal i övriga Norden (Lindberg, 2005).

Statistiken visar att ju fler fängelsestraff en person blivit dömd för desto större risk finns det för återfall. De flesta återfallen bland kvinnor (upp till 81 procent) kännetecknas av personer som är dömda för tillgreppsbrott eller narkotikabrott, de som tidigare varit belastade av fängelsevistelse, de som frigivits från medellånga fängelsestraff samt kvinnor i medelåldern eller äldre. ”Med återfall avses i denna undersökning att en klient genom ny lagakraftvunnen dom dömts till kriminalvårdspåföljd inom ett visst tidsintervall från ett angivet startdatum. Nya brott ska vara begångna på eller efter det angivna startdatumet. Som återfall räknas även om klienten påbörjat verkställandet av dom till kriminalvård med brott begångna på eller efter det angivna startdatumet utan att domen vunnit laga kraft” (s.14). Återfallsstatistiken bygger på att tidigare dömda personer blivit lagförda och registrerats för brott. Det är inte ett mått på om de begått brott tidigare eller ej, utan om de förekommer i något register där uppgifter om brott finns. Olika brott har olika upptäcktsrisker, det vill säga förenklat att grova brott har högre upptäcktsrisk än lindrigare brott och att de som begått många brott också löper större risk att bli upptäckta. Ju mer känd man är av polis och myndigheter desto större blir risken att bli upptäckt igen. Rapporten visar också att av

fängelsebelastade tillgreppsbrottslingar återföll 33 procent inom sex månader och 55 procent inom ett år medan tillgreppsbrottslingar som fick skyddstillsyn var 14 procent tillbaka i fängelse inom sex månader och 31 procent återföll inom ett år. Samma rapport redovisar återfall i samma brottstyp inom tre år som man begått tidigare där 51 procent som begått tillgreppsbrott återfaller i nya tillgreppsbrott, 40 procent som blivit dömda för narkotikabrott återfaller i nya narkotikabrott men däremot de som begått rån som huvudbrott dömdes i liten omfattning för nya rån. En stor andel (42 procent) döms till kriminalvård för andra brottstyper som exempelvis rattfylleri, tillgreppsbrott med skyddstillsyn och våldsbrott med skyddstillsyn (Krantz och Lindsten, 2008). Detta fenomen väcker frågor kring vad som händer när interner integrerar med varandra under fängelsevistelsen och hur vistelsetiden påverkar dem. Fängelse som ”brottsskola” är en företeelse som diskuterats under en lång tid. Somliga menar att ur en moralisk synvinkel är fängelset förödande och risken finns för att fångar genom interaktion med varandra antar synsätt som är raka motsatsen mot heder och ärlighet. Interaktionerna fångar emellan kan leda till större kunskap i att begå brott efter fängelsevistelsen än före och tiden i fängelset kan tjäna både som brottsskola eller som rehabilitering beroende på vad man är ute efter. Begreppet ”prisonisering” menas att fångarna tar sig an attityder och värderingar från fängelsemiljön och dess kultur. Gemensamma intressen är dock en faktor av stor betydelse för relationer och kontakter under fängelsevistelsen. Däremot kan svårigheter att finna vänner i fängelset bero på skilda kulturer, religioner, sociala klasser, åldrar och olika kriminella bakgrunder (Roxell, 2007)

Negativa handlingar (brotten) som kvinnorna utfört kan bli till en stämpel som ”kriminell”, vilket överskuggar andra kvinnoroller. Hon ”blir” sitt brott. Kvinnor som begår brott stämplas som dubbelt avvikande då de både brutit mot lagen och brutit mot normen kring vad som förväntas av kvinnor (Roxell, 2007). Studier visar att missbrukande kvinnor har dålig självkänsla, att livet präglas av självförakt och att de ofta döms av sin omgivning (Lindberg, 2005).

När det kommer en ny intagen till ett fängelse, försöker de andra intagna samla information om denne och om vilket brott hon har blivit dömd för. Ryktet går ofta före en intagen som anländer och påverkar bemötandet. Hon kan beroende på placeringen i hierarkin bland de intagna bemötas med respekt eller förakt. Det händer att andra intagna ”går i god” för den nya om de känner varandra sedan tidigare. Om den som ”går i god” har hög status får även den nyanlände relativt hög status (Lindberg, 2005).

Tidigare erfarenhet av fängelsestraff kan vara meriterande vilket kan leda till att den intagne lättare skapar kontakter eller relationer. I Roxells intervjuer framkom det att en del

brottstyper verkar ha högre rangstatus medan andra brott hamnar längre ner i rangordningen. Högst status får de som begått brott som genererar mycket pengar som till exempel rån, narkotikabrott och bedrägeri. Däremot accepteras inte våldtäkter och kvinnomisshandel bland intagna män. Pedofili accepterades varken av män eller av kvinnor (Roxell, 2007).

Mycket av de tidigare studier som hittills tagits upp är bl.a. från Amerika, där mest forskning om ämnet gjorts. Slutsatser som baseras på amerikanska förhållanden är problematiska att analysera svenska fängelser utifrån, då skillnaderna mellan svenska och amerikanska anstalter är stora (Roxell, 2007).

Syfte

Syftet med studien är att beskriva intagna kvinnors attityd till fängelsevistelsen i Sverige. Vidare att söka finna faktorer som bidrar till att förklara varför kvinnors attityder ser ut som de gör.

Frågeställningar:

- Finns det samband mellan attityd till fängelsevistelsen och upplevelse av stämpling, attityd till kommunikation samt till psykosocial fängelsemiljö?
- Skiljer sig attityden till fängelsevistelsen åt, mellan de olika kvinnoanstalterna i Sverige?
- Skiljer sig de olika anstalterna åt med avseende på upplevelse av stämpling, attityd till kommunikation och till psykosocial fängelsemiljön?
- Finns det en skillnad till attityden till fängelsevistelsen mellan interner som sitter på slutna respektive öppna anstalter?
- Finns det ett samband mellan avtjänad strafftid och attityd till fängelsevistelsen?
- Finns det ett samband mellan dömd strafftid och attityd till fängelsevistelsen?
- Finns det någon skillnad i attityder till fängelsevistelsen mellan de som har barn och de som inte har barn?

Metod

Urval

Målet i denna explorativa kvantitativa enkätundersökning var att inkludera samtliga kvinnliga interner i de svenska kvinnofängelserna. Urvalet var 256 interner på Hinseberg utanför Örebro, Färingsö utanför Stockholm, Sagsjön i Göteborg, Ljustadalen norr om Sundsvall, Ringsjön utanför Ystad samt anstalten Ystad (kvinnoavdelning). Svarefrekvensen blev 76 enkäter (30 procent). Medelåldern på de medverkande kvinnorna var 38 år, varav den yngsta var 20 år och den äldsta 61 år. 82,9 procent var födda i Sverige, 6,6 procent i övriga Norden och 10,5 procent utanför Norden. 55,3 procent av kvinnorna redovisade att de inte hade någon partner och 42,2 procent uppgav att de var gifta eller sambo. Av de 76 medverkande kvinnorna uppgav 65,8 procent att de hade barn och 31,6 procent att de inte hade barn. På frågan om man avtjänat fängelsestraff tidigare svarade 42,1 procent ”ja” och 57,9 procent ”nej”. 96,1 procent fyllde i att de inte hade något arbete att återgå till efter fängelsevistelsen. Utbildningsnivån hos urvalsgruppen visade att 46,1 procent gått i grundskola, 36,8 procent hade gymnasieutbildning, 11,8 procent hade utbildning på högskolenivå och 5,3 procent uppgav att de inte hade någon utbildning. Medel på antal månader i dömd strafftid var 31 månader. Kortast strafftid var mindre än 1 månad och längsta strafftid 240 månader. 82,9 procent av kvinnorna som svarade, befann sig vid tillfället på en sluten anstalt och resterande på en öppen. Anledningen till valet att erbjuda alla kvinnliga interner att delta i studien, var i syfte att få ett så brett urval som möjligt.

Mätinstrument

Till grund för studien konstruerades en enkät. Enkäten bestod av 12 bakgrundsfrågor gällande födelseår, födelseland, civilstånd, föräldraskap, utbildningsnivå, dömd/avtjänad strafftid, jobb att återgå till efter strafftiden och om man varit dömd till fängelsestraff tidigare (se bilaga 1). Vidare följde 20 påståenden på en femgradig ordinalskala där svarsalternativen sträckte sig från ”Tar helt avstånd” till ”Instämmer helt”. De ikryssade svaren kodades med poäng från 1 till 5. Höga poäng på skalan uttryckte en positiv attityd, medan låga poäng uttryckte en negativ attityd. Några av påståenden hade följdfrågor där internen kunde fylla i kommentarer och åsikter. Enkäten avslutades med tomma rader där möjligheter gavs att skriva personliga och övriga kommentarer. En mailadress fanns tillgänglig dit meddelanden och frågor kunde skickas (se bilaga 1).

Hög reliabilitet innebär att mätinstrumentet (enkäten) är utformad så att upprepad mätning kan resultera i samma resultat samt att påståendenas precision fångar det man vill undersöka på ett sätt som försvårar feltolkningar av påståendena. För att redovisa nuvarande enkäts reliabilitet redovisas Cronbach's Alpha, som är ett mått på homogeniteten på påståendena, det vill säga att de mäter samma sak. Reliabiliteten i hela attitydmätinstrumentet visade $\alpha = 0,86$ (20 items). Attitydmätinstrumentet kunde i sin tur indelas i fyra olika teman. "Attityd till psykosocial fängelsemiljö" $\alpha = 0,74$ (5 items). "Attityd till kommunikation interner emellan" $\alpha = 0,67$ (4 items). "Attityd till kommunikation mellan interner och personal" $\alpha = 0,73$ (6 items) och slutligen "Attityd till stämpling" $\alpha = 0,72$ (5 items). Därefter skapades summavariabler av de item som ingick i respektive tema. Dessa summavariabler låg som grund för de statistiska analyserna.

Tillvägagångssätt

Varje anstaltsansvarig kontaktades via telefon. De informerades om studiens syfte, dess frågeställningar och tillvägagångssätt samt förfrågan om deltagande i undersökningen. Efter betänketid och påminnelser tackade samtliga ja. Samtliga fick därefter ett brev med närmare information (se bilaga 2). En anstaltsansvarig på en av anstalterna svarade med att hänvisa till ett förtroenderåd, där de intagna själva fick avgöra om de ville delta eller ej. Information skickades per post till förtroenderådet (se bilaga 3) och några dagar därefter kom ett positivt svar i retur att de gärna ville delta. Därefter postades enkäter, ett tomt svarskuvert/enkät samt adresserade och frankerade returkuvert ut till varje anstalt. Enkäten inleddes med ett missivbrev (se bilaga 1) där information gavs om studiens syfte, etiska rådets principer, frivillighet att delta och information om hur enkäten skulle fyllas i och returneras. Samtliga informerades om att svaren hanteras konfidentiellt vilket innebär att de inte lämnas ut i något annat syfte än vad som avser forskning. Ingen kan härleda svaren till någon speciell person.

Ansvariga mottagare fick skriftlig information om tillvägagångssätt och till uppgift att fylla i och returnera namn på anstalt, antal öppna/slutna platser som fanns och hur många av dessa som vid tillfället var upptagna (se bilaga 4). Efter telefonkontakt och mail försäkrades att alla försändelser kommit fram. Information gavs om att returkuvert med enkäter skulle returneras till handledaren på Högskolan Väst i Trollhättan. Påminnelser för att få besvarade enkäter i retur blev nödvändigt, då målet att få en så hög svarsfrekvens från alla anstalter var av stor vikt för dataanalys och resultat.

Bortfall

Av 290 utskickade enkäter och rapporterat 256 intagna i anstalterna vid tillfället, besvarades totalt 76 stycken (30 %). Orsaken till så stort bortfall förklarades av ansvarig personal med att de intagna utsätts för många olika slags undersökningar och att interner upplever en viss trötthet och ovillighet att delta i undersökningar. Alla anstalter förutom den öppna anstalten Ringsjön i Ystad är representerade i undersökningen. Ringsjön har plats för 14 interner varav 8 platser var upptagna vid utsändandet av enkäterna.

Analys

Efter mottagande per post från alla anstalter utom en kodades varje enkät och lades in i dataprogrammet SPSS 16.0 för Windows. Tester som användes var Cronbach's Alpha, Mann-Whitney, Kruskal-Wallis och Spearman's korrelation.

Resultat

Resultaten redovisas som deskriptiv data över de mätinstrument som ingick i undersökningen, samt deskriptiv data över respondenternas svar. Därefter presenteras analyser och resultat i frågeställningarnas ordningsföljd. Summavariablerna var approximativt normalfördelade, men eftersom antalet i subgrupperna (anstalterna) var ojämnt och samplet till sin helhet var litet, valdes genomgående att göras ickeparametrisk statistik. Deskriptiv data över hela attitydinstrumentet samt delskalor finns (se tabell 1).

Tabell 1

Tabellen presenterar medelvärden, standardavvikelse samt min. och maxvärden över attityd till fängelsemiljö, kommunikation, upplevelse av stämpling samt total attityd till fängelsevistelsen.

	m	SD	min	max
Fängelsemiljö	3,84	0,89	2,0	5,0
Kommunikation mellan interner	3,53	0,99	1,0	5,0
Kommunikation mellan interner och personal	3,34	0,85	1,33	5,0
Upplevelse av stämpling	3,29	0,92	1,20	5,0
Summaattityd	3,49	0,68	1,70	4,70

På påståendet ”det finns en vi och – dom känsla mellan interngrupp och personalgrupp” visade resultatet att 40,8 procent av de intagna kvinnorna svarade ”instämmer helt” och 9,2

procent svarade ”tar helt avstånd”. Det fanns dock ingen skillnad på deras attityd till interngrupp och personalgrupp, enligt Kruskal-Wallis test, beroende på vilken anstalt kvinnorna befann sig på eller, enligt Mann-Whitney test, beroende på vilken slags avdelning de befann sig på, öppen eller sluten.

På påståendet ”jag känner mig tillfreds med både manlig och kvinnlig personal”, besvarade 56,6 procent ”instämmer helt” och 6,6 procent svarade ”tar helt avstånd”. På påståendet ”jag skulle önska att det bara fanns kvinnlig personal blev resultatet att 65,8 procent ”tog helt avstånd och 3,9 procent ”instämde helt”. Det fanns inte någon skillnad på kvinnornas attityd till manlig och kvinnlig personal, enligt Kruskal-Wallis test, beroende på vilken anstalt kvinnorna befann sig på eller enligt Mann-Whitney test, beroende på om de intagna befann sig på en öppen eller sluten avdelning (se tabell 2).

Tabell 2

Tabellen redovisar resultaten i procent

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tveksam	Tar delvis avstånd	Tar helt avstånd	Bortfall
Vi och –dom känsla	40,8	26,3	14,5	3,9	9,2	5,3
Tillfreds med både manlig och kvinnlig personal	56,6	17,1	13,2	3,9	6,6	2,6
Endast kvinnlig personal	3,9	6,6	17,1	2,6	65,8	3,9

Finns det samband mellan attityd till fängelsevistelsen och upplevelse av stämpling, attityd till kommunikation och till psykosocial fängelsemiljö?

I Tabell 3 framgår det att det finns signifikanta samband (Spearman´s rho) mellan alla variabler förutom mellan variablerna ”kommunikation mellan interner” och ”kommunikation mellan interner och personal”. Där det starkaste sambandet finns mellan ”Attityd totalt” och ”psykosocial fängelsemiljö” samt mellan ”Attityd totalt ” och ”kommunikation mellan interner och personal” vilket indikerar att den totala attityden till fängelsevistelsen är starkt förknippat med kommunikationen mellan interner och personal samt upplevelsen av hur den psykosociala fängelsemiljön ser ut.

Tabell 3

Tabellen visar hur stark korrelationen är mellan de olika variablerna.

	Psyk.soc miljö	Komm. interner	Komm. inter och personal	Upplevelse av Stämpling	Attityd total
Psyk.soc miljö	—	0,505**	0,476**	- 0,402**	0,780**
Komm. interner		—	0,192	- 0,248*	0,600**
Komm. intern och personal			—	- 0,546**	0,780**
Upplevelse av stämpling				—	- 0,744**
Attityd totalt					—

*= $p < .05$ **= $p < .01$

Skiljer sig attityden till fängelsevistelsen åt mellan de olika kvinnoanstalterna i Sverige?

Enligt Kruskall-Wallis test, fanns en signifikant skillnad i attityden till fängelsevistelsen mellan anstalterna ($\chi^2 = 12,01$; $p < 0,05$; $N = 76$). Kvinnorna på Sagsjön var mest positiva till fängelsevistelsen medan kvinnorna på Ystad kvinnoavdelning var mest negativa, (se tabell 4).

Skiljer sig de olika anstalterna åt med avseende på upplevelse av stämpling, attityd till kommunikation och till psykosocial fängelsemiljö?

Kruskall-Wallis test visade ingen skillnad mellan upplevelse av stämpling mellan de olika anstalterna kvinnorna befann sig på. Attityden till kommunikation mellan interner, beroende på vilket fängelse kvinnorna befann sig på, visade inte heller någon skillnad enligt Kruskall-Wallis. Attityden till kommunikation mellan interner och personal, visade dock enligt Kruskall-Wallis test en signifikant skillnad mellan de olika anstalterna ($\chi^2 = 16,201$; $p < 0,05$; $N = 76$), där attityden till kommunikation mellan interner och personal var mest positiv på Ljustadalen och mest negativ på Ystad kvinnoavdelning. Attityden till fängelsemiljön beroende på vilken anstalt man befann sig på, visade också en signifikant skillnad enligt Kruskall-Wallis ($\chi^2 = 11,627$; $p < 0,05$; $N = 76$) (se tabell 4). Ljustadalen hade mest positiv attityd och Ystad kvinnoavdelning hade mest negativ attityd till fängelsemiljön .

Tabell 4

Tabellen visar "m", medelvärdet och "SD", standardavvikelsen på attityd och upplevelse. Ju högre medelvärde, desto mer positiv attityd eller upplevelse. "Mean Rank" visar rangordning, Ju högre rang desto mer positiv attityd eller upplevelse

	Vilket fängelse befinner du dig på?	N	m	SD	Mean Rank
Attityd till fängelsemiljön *	Ljustadalen	6	4,31	0,36	49,67
	Sagsjön	11	4,15	0,84	47,50
	Hinseberg	17	4,03	0,96	44,47
	Färingsö	23	3,86	0,77	37,89
	Ystad kvinnoavdelning	19	3,30	0,94	25,16
	Totalt	76			
Attityd till kommunikation interner emellan	Sagsjön	11	3,97	0,69	48,82
	Hinseberg	17	3,85	0,90	45,15
	Ljustadalen	6	3,51	1,18	35,43
	Färingsö	23	3,33	1,08	34,75
	Ystad kvinnoavdelning	19	3,23	0,96	31,47
	Totalt	76			
Attityd till kommunikation mellan interner och personal **	Ljustadalen	6	3,99	0,63	54,83
	Sagsjön	11	3,75	0,51	49,86
	Hinseberg	17	3,67	0,89	47,56
	Färingsö	23	3,04	0,87	30,72
	Ystad kvinnoavdelning	19	2,95	0,74	28,08
	Totalt	76			
Upplevelse av stämpling	Sagsjön	11	3,64	0,70	46,82
	Hinseberg	17	3,55	1,03	43,68
	Ystad kvinnoavdelning	19	3,33	0,77	40,53
	Ljustadalen	6	3,01	1,42	28,33
	Färingsö	23	2,97	1,05	31,67
	Totalt	76			
Attityd totalt *	Sagsjön	11	3,87	0,41	51,77
	Hinseberg	17	3,77	0,72	46,59
	Ljustadalen	6	3,73	0,51	44,42
	Färingsö	23	3,29	0,67	32,74
	Ystad kvinnoavdelning	19	3,20	0,63	28,68
	Totalt	76			

*= $p < .05$ **= $p < .01$

Finns det en skillnad i attityden till fängelsevistelsen mellan interner som sitter på slutna respektive öppna anstalter?

Det fanns ingen signifikant skillnad, enligt Mann-Whitney test, med avseende på kvinnornas totala attityd till fängelsevistelsen mellan öppen och sluten anstalt. Det fanns heller ingen skillnad mellan öppen och sluten avdelning med avseende på attityd till psykosocial miljö, kommunikation interner emellan samt upplevelse av stämpling enligt Mann-Whitneys test. Däremot visade Mann-Whitneys test, en säkerställd skillnad på attityd till kommunikation mellan interner och personal, mellan de som befann sig på en öppen eller sluten anstalt, ($U = 235,5$; $p < 0,05$; $N = 76$) (se tabell 5) där de kvinnor som befann sig på en öppen anstalt visade mest positiv attityd till kommunikation med personal.

Tabell 5

Tabellen visar "m", medelvärdet och "SD", standardavvikelsen på attityd och upplevelse. Ju högre medelvärde, desto mer positiv attityd eller upplevelse. "Mean Rank" visar rangordning, Ju högre rang desto mer positiv attityd eller upplevelse

	I vilken slags anstalt/avdelning är du placerad i?	N	m	SD	Mean Rank
Attityd till fängelsemiljön	Öppen	13	4,03	0,71	42,62
	Sluten	63	3,80	0,67	37,65
	Total	76			
Attityd till kommunikation interner emellan	Sluten	63	3,57	0,97	39,61
	Öppen	13	3,31	1,10	33,12
	Totalt	76			
Attityd till kommunikation mellan interner och personal **	Öppen	13	3,84	0,97	51,88
	Sluten	63	3,23	0,80	35,74
	Totalt	76			
Upplevelse av stämpling	Sluten	63	3,35	0,92	39,90
	Öppen	13	3,02	0,91	31,73
	Totalt	76			
Attityd totalt	Öppen	13	3,56	0,72	42,69
	Sluten	63	3,47	0,67	37,63
	Totalt	76			

* = $p < .05$ ** = $p < .01$

Finns det ett samband mellan avtjänad strafftid och attityd till fängelsevistelsen?

För att undersöka om det fanns något samband i attityden till fängelsevistelsen med avtjänad strafftid gjordes en korrelationstest med Spearman's rho. Det visade inget signifikant samband mellan dessa variabler.

Finns det ett samband mellan längden på dömd strafftid och attityd till fängelsevistelsen?

Attityden till fängelsevistelsen visade inte heller något samband med dömd strafftid enligt Spearman's rho.

Finns det någon skillnad i attityder till fängelsevistelsen mellan de som har barn och de som inte har barn?

Mann-Whitney visade att det inte fanns något signifikant samband i attityden till fängelsevistelsen beroende på om kvinnorna hade barn eller ej.

De öppna svarsalternativen

Efter en del påståenden kunde internerna ge egna motiveringar till de ikryssade alternativen. På påståendet om fysiskt våld varit ett vanligt inslag i fängelset svarade cirka 37 % att det förekommit våld av något slag. Däremot uppgav en del av kvinnorna att psykiskt våld förekom mest, som till exempel mobbing, utfrysning och kränkande ord. Angående sexuella trakasserier, framkom att några råkat ut för fysiska övergrepp. Flertalet av kvinnorna som skrev att det förekom sexuella trakasserier uppgav dock att de upplevt det i verbal och/eller psykisk form.

På slutresultaten inom begreppet stämpling svarade flertalet av kvinnorna att det fanns en vi och – dom känsla mellan interngrupp och personalgrupp. Däremot på påståendet ” Jag upplever att jag inte uppfattas som annorlunda än andra kvinnor på grund av mitt fängelsestraff”, visade resultaten en tendens till missuppfattning eftersom några kryssat i motsatt svarsalternativ mot vad de skrev på de fria raderna.

Övervägande del av de svarande uppgav på de påståenden som handlade om personalen, att de instämde helt med att de kände sig tillfreds med både manlig och kvinnlig personal.

På rader där det fanns rum för ytterligare kommentarer varierar innehållet. Där framkom både missnöje och positiva kommentarer om fängelsevistelsen. Skillnaderna låg i uppfattningen om hur fängelsevården fungerar, möjligheter till fritidssysselsättning, terapi och orättvis resursfördelning. Alltifrån klagomål angående den personliga integriteten som skadas

i form av dålig behandling och dåligt bemötande från personal till missnöje med att inte ha tillgång till personliga hygienartiklar togs upp. Brist på samtal och besök av egna barn och anhöriga var också ett ämne som berördes av många. Dock skriver några att fängelsetiden blivit räddningen för dem och att det bidragit till större förutsättningar till ett förändrat och bättre liv.

Diskussion

Syftet med studien var att ta reda på kvinnors attityd till fängelsevistelsen i Sverige. Som tidigare redovisats har få studier kring ämnet förekommit, vilket gjorde ämnet att fokusera på kvinnornas åsikter desto mer intressant. Intressant var även att undersöka om kvinnornas attityder skilde sig åt eller visade samband beroende på vilket fängelse man befann sig på eller om man befann sig på en öppen eller slutna avdelning. Studien visade att de flesta kvinnor på anstalterna i Sverige hade en relativt positiv attityd till fängelsevistelsen. Bortfallet i studien ligger på 70 procent, vilket kan vara en bidragande faktor till att förklara den positiva attityden. Ett antagande är att de mest positiva kvinnorna har varit de som i högst utsträckning svarat. En annan anledning skulle kunna vara att Hinseberg, den anstalt i Sverige som har flest platser och interner med långa fängelsestraff hade en mycket låg svarsfrekvens, varifrån det returnerades 17 besvarade enkäter av de cirka 120 intagna kvinnorna. Det fanns dock interner med negativ syn på sin fängelsevistelse. Bland annat skrev en kvinna ” Att vara kvinna och fånge är väldigt svårt. Att vara mor, syster eller fru och fånge är ännu svårare. Att vara allt det ovan och ha sporadisk, begränsad eller ingen kontakt alls med de närmaste är oerhört svårt. Men allt detta med följande orättvisa, maktlöshet, förbud, kränkning, att bli dömd gång efter gång under hela fängelsevistelsen och av alla är ett HELVETE”. Många menar också att Kriminalvården borde byta namn, ”vård är det inte, tvärtom. De står för garantin att vi åker tillbaka.” Trots att statistiken i studien visar att attityderna överlag ser relativt positiva ut, uttrycker en del av respondenterna kritik mot svensk kriminalvård.

En av frågeställningarna handlade om att ta reda på om det fanns något samband mellan attityd till fängelsevistelse och stämpling, kommunikation samt attityd till psykosocial fängelsemiljö. Attityden till stämpling visade ett starkt negativt samband med den totala attityden till fängelsevistelsen, vilket bekräftas av ett av påståendena inom temat stämpling. 40,8 procent svarade ”instämmer helt” och 26,3 procent svarade ”instämmer delvis” på påståendet ”det finns en vi och – dom känsla mellan interngrupp och personalgrupp”. Detta resultat kan tolkas på det sätt att ju mer upplevd stämpling, desto mindre positiv attityd till

fängelsevistelsen. Attityden till psykosocial fängelsemiljö och kommunikation mellan interner och personal visade att det fanns ett starkt positivt samband. Detta betyder att ju bättre kommunikationen mellan interner och personal fungerar, desto bättre upplevs fängelsevistelsen. Sambandet mellan attityd till fängelsevistelse och psykosocial fängelsemiljö visade också ett positivt starkt samband, vilket är ganska självklart. Med psykosocial fängelsemiljö avses den stämning som finns på anstalten. Den kan vara aggressiv, hotfull eller trygg o.s.v. Undersökningen visar att om man känner sig trygg, upplever man också fängelsevistelsen som positiv. Anledningen till detta kan vara att det inte förekommer fysiskt eller sexuellt våld i större utsträckning i de svenska kvinnofängelserna enligt vad som framkommer i nuvarande studie, dock skall nämnas att det förekommer. En kvinna skrev så här om sexuellt övergrepp: ”Jag anmälde min kontaktman för sexuella trakasserier, men fick själv en rapport för våld och hot mot tjänsteman. Fick till svars att han kunde bli av med jobbet”. Progrebin och Dodge (2001) menar att det förekommer sexuellt våld, men att det är svårt att forska kring detta då de utsatta kvinnorna är rädda för vad som kan hända om de berättar om sin situation. Då studien bygger på enkäter som hanteras konfidentiellt, borde det ha framkommit om det förekommer sexuella trakasserier eller fysiskt våld i hög grad. Det fanns dock några kvinnor som uppgav att sexuella trakasserier förekommer, men resultatet i nuvarande studie visar att det inte pågår i lika hög grad i de svenska kvinnoanstalterna som i de amerikanska. Flera av kvinnorna skrev däremot att sexuella trakasserier inte sker fysiskt men däremot ofta förekommer verbalt. ”En del kallar varandra för horor och luder och andra grova könsord när man förlorar i spel, ofta är språket väldigt hårt här”. ”Min åsikt är att vissa intagna ”skojar” med personal på ett sätt som inte är acceptabelt, tyvärr förekommer det dagligen men personalen sätter inte stopp”. Roxell (2007) uppger i sin studie om kvinnor i fängelse i Sverige att det förekommer våld i form av självmord, försök till självmord, våld gentemot andra från antingen personal eller andra intagna. Nuvarande studie kan dock inte styrka detta fullt ut, dock förekommer det och skall absolut inte negligeras. En anledning till att det inte förekommer fysiskt våld i hög grad kan förklaras med hjälp av Suter, Byrne, Byrne, Howells och Day’s (2001) studie som behandlar våld och aggressivitet. Där kom man fram till att kvinnor i fängelse har färre aggressiva individer än männen, men att de som är aggressiva i sin natur är argare än männen. Våra svenska kvinnofängelser är relativt små och har inte så stora grupper på varje avdelning. Detta kan bidra till att färre aggressiva kvinnor finns på en plats samtidigt, vilket kan vara en bidragande faktor till den låga siffran av fysiskt våld. Dock måste beaktning tas till den låga svarsfrekvensen i undersökning, som skulle kunna förklaras av att de kvinnor som inte deltog var mer negativa och blivit sämre

behandlade. Ett antal interner i undersökningen påpekade däremot att det förekommer andra former av våld som utfrysning, mobbing, knuffar och hotfulla beteenden. En kvinna var besviken på att det inte fanns påståenden som berörde psykiskt våld och mobbing, vilket hon menade förekom hela tiden.

Attityden till kommunikation interner emellan och kommunikation mellan interner och personal visade inget samband. Detta skulle kunna tolkas med hjälp av den starka gruppindelning som bl.a. Roxell (2007) skriver om. Bara för att man är social och välanpassad bland internerna som fånge betyder inte det att man har en bra kommunikation gentemot kriminalvårdarna. Tvärtom, som välanpassad fånge har man förstått koderna och den förbjudna inblandningen med personalen. Om man är en "golare" är man illa ute och kan bli utfrysad av de andra internerna, precis som en kvinna skriver "Det är dödsstraff på att gola till en plit. Det gör man bara inte".

Attityden till fängelsevistelsen skilde sig åt beroende på vilken anstalt man befann sig på. Sagsjön visade mest positiv attityd och Ystad kvinnoavdelning visade mest negativ attityd. Jones och Pratt (2008) skriver om gruppdynamik och hur detta fenomen påverkar en grupp. Självklart ser inte grupperna på anstalterna i Sverige likadana ut bara för att det sitter dömda människor i dem. De enskilda individerna och de unika grupperna påverkar fängelsemiljön. Jones och Pratt (2008) menar även att våld och aggressivitet uppkommer beroende på hur gruppen och situationen tillsammans med miljön ser ut. Även säkerheten tillsammans med hur individerna i gruppen är, påverkar miljö och stämning. Personalen spelar också en stor roll i fängelsemiljön, klyftan som uppstår mellan personalgrupp och interngrupp bidrar starkt till fängelsemiljön menar Lindberg (2005). Gruppdynamiken skulle alltså kunna vara en förklaring till att attityden till fängelsevistelsen skiljer sig åt beroende på vart man avtjänar sin strafftid. Roxell (2007) skriver att fångar kan anamma de attityder och värderingar som uppstått i fängelsemiljön och att denna kultur leder till prisonisering. Detta skulle kunna tolkas i nuvarande studie som att det finns en mer negativ gruppdynamik på Ystad kvinnoavdelning än på Sagsjön. Kulturerna ser helt olika ut och attityden till personalen varierar. Ett citat som illustrerar varför det uppstår klyftor mellan personal och interner är följande: "Det går inte att känna tillit till en person som kränker dig, visiterar dig, alltid misstänker att du gör något du inte får, går igenom dina saker och dig själv, ända in på kroppen. Du får sitta naken och lämna urinprov när dom tittar på. Hur ska man kunna känna tillit eller stöd ifrån en sån människa?" Upplevelser som dessa kan påverka attityden till fängelsevistelsen starkt. Detta menar även Progrebins och Dodge (2001). De skriver om kvinnors problematik när man inkräktar på privatlivet och svårigheterna med att genomgå

kroppsvsitering. Ofta upplever kvinnor detta som svårt i större grad än vad männen gör. En skrev: "Fin gemenskap, många nya vänner, men dålig kränkande behandling av personalen, man får ofta behandling som kreatur." En mer positiv upplevelse uttrycktes så här: "Vi behandlar varandra med respekt och hänsyn och stöttar varandra och lyssnar om någon mår dåligt, vi sitter alla i samma båt och det är jobbigt nog att "sitta inne" utan att behandlas illa här inne, alla vill ju samma sak, sitta av sitt straff och komma ut till friheten, familjen och livet." En kvinna med erfarenheter från olika anstalter skrev så här: "Skillnaden mellan anstalterna är väldigt stora vad gäller medmänsklighet." Detta visar att kvinnorna själva upplevde skillnader mellan de olika anstalterna, något som bekräftar det kvantitativa resultatet i nuvarande studie. Klimatet och kulturen på de olika anstalterna ser förmodligen väldigt olika ut. En förklaring till dessa skillnader kan vara att olika typer av brott avtjänas på de olika anstalterna, något som förmodligen påverkar relationen mellan interner och personal.

Upplevelse av stämpling skilde sig inte åt beroende på vilken anstalt man befann sig på. Då samstämmigheten på påståendet "Det finns en vi - och dom känsla" blev stark kan en förklaring vara att de flesta tyckte likvärdigt, oavsett på vilket fängelse de vistades i. En kvinna uttryckte: "Det är vi mot dom, så enkelt är det bara". En annan förklarade skillnaden mellan "vi och dom" genom att skriva: "Man beblandar sig inte med personalen mer än nödvändigt." Somliga interner är mycket väl medvetna om stämpeln man ger varandra i de två grupperna och uttryckte att gruppindelningen bör finnas. "Jag tycker det fungerat bra mellan personalen och mig. Det skall nog vara en viss skillnad på intagen och personal." Andra kvinnor upplevde däremot indelningen som mycket negativ: "Vi blir behandlade som mindre värda och ibland väldigt förolämpade av personalen... så vi håller ihop mot dem. Så står vi ju på olika sidor av lagen och samhället." En av kvinnorna skrev: "Säger man fel eller gör fel speciellt om man är svensk mot en personal, så är det mycket lätt att hamna på OBS (isolering) detta gör att man inte ens talar om sin åsikt. Dom har en otrolig makt och dom utövar den". Lindberg (2005) skriver att det i personalens traditioner ingår att inte komma internerna för nära, samtidigt som interner kan vara skeptiska mot att anförtro sig till personal med risk att bli utfrysta av andra interner. En intern skrev däremot: "Tyvärr, man skulle önska att fler kunde se personalen som ett verktyg att använda sig av". "Även om det är deras arbete, kan de visa förståelse för hur det känns att sitta här". Dessa uttryck visar att skillnader i uppfattningen kring påståendet varierade, dock var de flesta eniga om att det fanns en tydlig vi - och dom känsla.

Det är inte bara stämpeln inne på anstalten som kan upplevas som svår. Stämpeln från samhället upplevde vissa av kvinnorna vara mer problematisk. Cecil (2007) tar upp

problematiken med medias framställning av kvinnor i fängelse. Förutfattade meningar och felaktig fakta är lätta att framkalla med medias hjälp vilket skapar stereotypa bilder av kvinnor på anstalter. Även Roxell (2007) skriver om schablonmässiga bilder på kvinnor i fängelse som finns kvar sedan länge. En av internerna bekräftade detta: ”Folk har förutfattade meningar... de har tittat för mycket på ”kvinnoängelset” på TV. De tror att man är tjuv, brutal och kall etc., etc...” ”Mitt ord har inte längre samma värde som på utsidan”. ”Man blir alltid sedd som kriminell om man avtjänat ett straff.” En annan kvinna upplevde en vi och – dom känsla mellan sig själv och världen utanför fängelset.” En kriminell kvinna blir aldrig accepterad i den vanliga världen, det är alltid vi och dom.”

Attityden till kommunikation interner emellan skilde sig inte åt mellan anstalterna. Däremot visade påståenden att gemenskap med andra människor var viktig oberoende på vilken anstalt man befann sig på. En av de svarande skrev att hon tyckte att det var dumt att inte alla anstalter får lika mycket pengar till sådant som främjar vård, glädje och uppmuntran. Hon menade att stora skillnader finns i vad man erbjuder kvinnorna beroende på vilken anstalt man befinner sig på. Hon saknade arrangemang som musikuppträdande, teater, föredrag och annat vilket man får på andra anstalter enligt henne. Däremot uppskattades besök av personer från frikyrkan som kommer en gång i månaden med hembakat och underhållning. Likaså uppskattades fängelseprästens besök en gång i månaden, då tid för samtal finns. Detta bekräftar att behov av gemenskap och glädje finns hos alla individer.

Attityden till kommunikation mellan interner och personal skilde sig åt mellan anstalterna, samt attityden till fängelsemiljön. På de två sistnämnda var attityden mest positiv på Ljustadalen och återigen mest negativ på Ystad kvinnoavdelning. Att attityden även här var sämst på Ystad kvinnoavdelning styrker den teori om gruppdynamik och kultur som tagits upp tidigare. Lindberg (2005) skriver om den under och – överordning som skapas i fängelsemiljön. Det är inte endast personalens beteende som påverkar gruppdynamiken på anstalten. Maktpositioner uppstår och kan förstärkas vid provocerande beteende från internernas sida. Att det finns en skillnad på attityden till kommunikation mellan interner och personal beroende på vilken anstalt man befinner sig på, beror både på personal och på interner. Internens beteende och bemötande gentemot andra interner och personal är av stor betydelse för både kommunikationen, interaktionen och miljön. Gruppdynamiken och kulturen på Ystad kvinnoanstalt var sämst, och kulturerna skilde sig starkt åt mellan de olika anstalterna. Attityden till kommunikation med personal visar detta på ett tydligt sätt. En kvinna på en av de fem medverkande anstalterna skrev: ”Kvinnor är sådär men män är verkligen hatiska mot kvinnor som är tuffare i sättet än dem själva”, en annan skrev: ”Har

blivit bemött på samma sätt av både kvinnlig och manlig personal.” Åter en annan erfarenhet: ”Jag trodde att kvinnor hjälper kvinnor, men inte i fängelse. Dom vill visa sin makt på oss.” De flesta kvinnor tyckte dock att det var bäst med blandad personal. ”Det behövs en mix av båda könen för att skapa balans.” ”Man skulle bli knäpp av att endast ha kvinnor omkring sig. Det är inte normalt.” Eftersom fängelsemiljön är en del av samhället och att det är naturligt att det är en blandning av män och kvinnor i andra arbetsgrupper bör sådan fördelning även vara naturligt på svenska fängelser. Viljan av att ha både manlig och kvinnlig personal bekräftas av resultaten på påståendet ”Jag känner mig tillfreds med både manlig och kvinnlig personal”. Där svarade 56,6 procent ”instämmer helt”. På påståendet ”Jag skulle önska att det bara fanns kvinnlig personal” svarade 65,8 procent ”tar helt avstånd”.

Fler än 60 procent svarade positivt på frågorna om de fått nya vänner, om anstalten uppfattades som trygg och på frågan om de hade gemenskap med andra interner. Drygt 50 procent svarade att de talar öppet om sina begångna brott med andra interner och att fängelsetiden påverkat dem positivt. Enligt Roxell (2007) sluter sig fångar samman av flera skäl. Fängelset kan vara en plats där man ”prisoniseras” vilket innebär att man tar sig an attityder och värderingar från fängelsemiljön som i sin tur kan leda till att fängelsevistelsen blir en plats som liknas med en brottskola. Risk kan finnas att man genom interaktion med andra interner antar nya synsätt som är motsatsen till heder och ärlighet. Det kan finnas andra skäl till att fångar sluter sig samman som att få makt över andra fångar, få kontroll över funktioner i fängelset som exempelvis droghandel och bestämmanderätt. Rädsla att ingå i djupa relationer under fängelsevistelsen kan däremot vara en orsak till att man undviker för nära kontakt med medbrottslingar. Sårbarhet kan uppstå när en intern blir ensam kvar när andra skrivs ut vilket leder till att inte några djupare relationer ingås under fängelsevistelsen. En faktor av stor betydelse är relationer som skapas då gemensamma intressen finns mellan interner. En kvinna skrev: ”Vi är lyckligt lottade här som har möjlighet att arbeta med keramik ett par gånger i veckan”. Hon saknade däremot någon som kommer och pysslar med dem någon gång i veckan som det gjort tidigare. Däremot kan svårigheter att dela gemenskap och finna vänskap uppstå när individer har olika religioner, kulturer, sociala klasstillhörighet och ålderskillnader är stora. Likaså kan skillnader i kriminell bakgrund vara en faktor som spelar roll i hur man interagerar interner emellan. Några kvinnor skrev att de håller sig för sig själva och inte involverar sig känslomässigt eller samtalar för ingående med övriga interner. Enligt Roxell (2005) rangordnas brott interner emellan. En intern kommenterade: ”Då jag sitter inne för smuglingsbrott ser man ner på mig och jag är inte heller narkoman”. En annan uttryckte: ”Jag har inte upplevt att man jämförs med varandras brott även om det finns en

outtalad rang, 1 narkotikalangare och på sista plats våldtäktsmän, pedofiler och kvinnomisshandlare.” Roxell (2007) skriver att de med högst status är de som begått brott som genererar till mycket pengar som rån, narkotikabrott eller bedrägeri. Däremot accepteras inte brott som våldtäkter, misshandel och pedofili.

Studien visade ingen skillnad i attityden till fängelsemiljö, kommunikation interner emellan eller upplevelse av stämpling beroende på om de befann sig på en öppen eller sluten anstalt. Skillnader i attityd till kommunikation mellan interner och personal beroende på om man befann sig på en öppen eller sluten anstalt visade dock en säkerställd skillnad i resultatet. Mest positiv till kommunikationen mellan personal och interner visade de öppna anstalterna, vilket kan ha sin förklaring till att fängelseklimatet ser olika ut beroende på hur stor anstalten är, vilka interner som befinner sig där och hur personalens kompetens är i relation till internernas behov. ”De gör sitt jobb och vi sitter av vårt straff” skrev en kvinna och liknande kommentarer upprepas. Nylander (2006) menar att det på öppna anstalter inte är lika starka hierarkier. Som intern på en öppen anstalt är det mer tillåtet att ta och ha kontakt med personal än vad det är på en sluten anstalt. Detta bekräftar resultatet i nuvarande studie. De kvinnor som befann sig på en öppen anstalt upplevde kommunikation med personal som mer positiv.

En del svaranden uttryckte att det ofta är personalbyte på anstalterna och att utbildad personal saknas, vilket kan skapa en klyfta mellan interner och personal. En kvinna jämförde personalstyrkan med familjeföretag där man rekryterar in släkt, vänner som känner vänner som känner... och så vidare. Somliga rapporterade att de saknar personal med utbildning i beteendevetenskap och personal med kunskap i psykologi. Vilket också stämmer överens med vad Lindberg (2005) rapporterar om det förhållandevis låga utbildningskravet för kriminalvårdarna. Kolfjord (2005) menar att kvinnor i fängelse överlag är negativt inställda till kriminalvården. Fängelsevistelsen uppfattades inte som vård utan som förvaring och stora skillnader i uppfattningen kring anstaltsmiljön vad gällde bemötande från personal, personalsammanställning och kompetens hos personalen.

I frågeställningen om det finns ett samband mellan avtjänad strafftid och attityd till fängelsevistelsen fanns inget samband i studien. Det vill säga att det inte hade någon betydelse om man var ”ny” som intern eller avtjänat månader eller år av straffet och inställningen till fängelsemiljön. Detta kan tolkas med att fängelsemiljön uppfattades som relativt god av de kvinnor som svarade. Islam-Zwart, Vik, Rawlins (2007), menar att upplevelsen av fängelsevistelsen kan påverkas av hur länge kvinnorna suttit fängslade. Då nuvarande studie inte visade något samband mellan tid på avtjänat straff och attityd till

fängelsevistelsen kan en förklaring till detta vara att fängelsevistelsen upplevs någorlunda positiv överlag hos kvinnorna i Sverige. En annan förklaring kan vara att ett fåtal av de medverkande var dömda till långa straff. Medel på dömd strafftid var 31 månader där det högsta straffet var 240 månader och det lägsta var kortare strafftid än 1 månad.

Då det inte fanns något samband mellan avtjänad strafftid och attityd till fängelsevistelsen blev resultatet det samma vad gällde om det fanns något samband mellan dömd strafftid och attityd till fängelsevistelsen. Återigen bör upprepas att bortfallet kan ha inverkat på resultatet, då ett flertal av de som inte medverkat i studien var interner på slutna avdelningar och långa fängelsestraff.

Av de kvinnor som svarade på frågan om de hade barn uppgav 65,8 % att de var mammor. Studien fann ingen skillnad i attityder till fängelsemiljön mellan de som hade barn och de som inte hade barn vilket förvånade. En kvinna skrev:” Många av oss tappar kontakt med sina familjer, många intagna har kontakt med sina barn på telefon bara 10 minuter i veckan, t.ex. jag kan ringa till min son en gång i veckan bara 10 minuter men det finns kvinnor som kan ringa till sina barn en gång i veckan men 20 minuter. Det är inte rättvist”. Studien som gjordes i USA på en anstalt för kvinnor med 62 deltagare visade att kvinnorna upplevde stress och rädsla för att bli övergivna av familj, och de var rädda för ensamheten i samband med frigivningen. Ungefär 60-80 procent av kvinnorna var mödrar och de uppgav att deras huvudsakliga oro gällde deras barn. I hög grad upplevde de känslor som desperation, depression och ångslan över att förlora vårdnaden om barnen (Progrebin & Dodge, 2001). Detta stämmer också överens med vad Lindberg (2005), i sin svenska studie kommit fram till. Barnen är kvinnornas primära huvudbry. Det kan också vara svårt för kvinnorna efter att barnen varit på besök beroende på att det de förlorat blir mer påtagligt. De har förlorat möjligheten att se sina barn utvecklas och att utveckla en nära och naturlig relation med dem. Resultaten i denna studie visade dock att det inte finns något samband i attityden till fängelsemiljön beroende på om man hade barn eller ej. Detta kan vara ett tecken på att vårt samhälle har en struktur som skiljer sig från många andra länder vad gäller socialt stöd för utsatta individer. Barnens rätt i samhället står högt i kurs i vårt land, vilket kan vara en bidragande orsak till att skillnaderna i attityden är stora länder emellan. En annan orsak kan vara att kvinnor i fängelser som har barn har en relativt positiv attityd till fängelsevistelsen, kan vara att en stor andel av kvinnor i fängelse faktiskt är mammor och att många av kvinnorna delar samma känsla som ger utrymme för samtal och förståelse interner emellan. Enligt Krantz och Lindsten (2008) återfaller 33 procent inom sex månader och 55 procent inom ett år till fängelsestraff. Studiens resultat visade att 42 procent hade avtjänat

fängelsestraff tidigare och de nya strafftiderna de fått varierade allt ifrån en månad upp till åtta år. 96 procent av de intagna hade inget jobb att återgå till efter avtjänad strafftid, vilket säger en del om svårigheterna att möta ”det sociala och vanliga livet” utanför anstalten. En intern skrev: ” En sak som jag tycker är för bedrövlig är att väldigt många går ut ifrån fängelset utan någonstans att ta vägen. De går direkt ut på gatan och direkt in i missbruket igen, detta till trots att många verkligen vill ha förändring, så finns ingen hjälp att få. För dessa tjejer blir det ut och in mönster, flertalet kommer tillbaks igen tyvärr”. Att återfalla tycks vara en stor risk av olika anledningar, men i avsaknad av tillräckligt med socialt stöd, ett arbete och en bostad att återvända till, måste möjligheterna att komma ur den onda cirkeln och leva ett socialt värdigt liv i samhället minska betydligt.

Vårt syfte att undersöka kvinnors attityd till fängelsevistelsen i Sverige visade ett relativt positivt resultat trots tilläggskommentarer där besvikelser och negativa upplevelser återspeglades. Som påpekats har ett stort bortfall registrerats vilket förmodligen inverkat på resultaten. Vi kan finna en del brister i påståendena vilket påverkade hur de intagna svarade och vad som förväntades. För att höja validitetsnivån hade ett större sampel varit av intresse i studien. Påpekanden från interner om saknad av påståenden kring sexuella trakasserier och psykiskt våld visade att många av kvinnorna hade mer att informera om angående detta. Då vetenskapliga studier kring kvinnors upplevelse av fängelsevistelsen och deras attityd till den är bristfällig, gör det ämnet intressant och motiverar till vidare studier. Förslag till fortsatta studier sett ur ett genusperspektiv, skulle kunna vara att med liknande mätinstrument undersöka manliga interners attityd till fängelsevistelsen och jämföra resultaten med nuvarande studies resultat. Intressant hade även varit att kvalitativt undersöka interners upplevelser av psykiskt våld, mobbing och sexuella trakasserier under fängelsevistelsen.

Referenslista

Angelöw B. & Jonsson Thom (2000). *Introduktion till socialpsykologi* (2.uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Cecil, D.K. (2007). Looking Beyond Caged Heat : Media Image of Women in Prison. *Feminist Criminology*, 2, (4), 304-326.

Islam-Zwart, K.A, Vik, P.W, Rawlins, K.S. (2007). Short-Therm Psychological Adjustment of Female Prison Inmates on a Minimum Security Unit. *Women's Health Issues* 17, 237-243.

Jennifer M. Suter, Mitchell K. Byrne, Stuart Byrne, Kevin Howells, Andrew Day. (2001). Anger in prisoners: women are different from men. *Personality and Individual Differences*, 32 (2002), 1087-1100.

Jones T.R, Pratt T.C. (2008). The Prevalence of Sexual Violence in Prison. The State of the Knowledge Base and Implications for Evidence-Based Correctional Policy Making. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 52, (3), 280-295.

Kling B, Gustavsson J. (2004). *Fångarna, fängelset och samhället: En jämförelse mellan 1992 och 2002 samt en diskussion om kriminalvårdens framtida inriktning*. (Beställningsnummer:4789). Norrköping: Kriminalvårdsstyrelsen.

Kolfjord I. (2003). *Kvinnors drogbruk och lagbrott: Positionella och kontextuella strategier i en våldsrelaterad vardag*. Lund: Bokbox Förlag.

Krantz L. & Lindsten K. (2008). *Kriminalvårdens redovisning om återfall - uppföljning t.o.m 2006*. Beställningsnummer 4693. Norrköping: Kriminalvården, Reprocentral.

Kriminalvården (2008). Hämtad 24 september, 2008 från http://www.kriminalvarden.se/templates/KVV_InfopageGeneral___5072.aspx

Lindberg O. (2005). *Kvinnorna på Hinseberg: En studie av kvinnors villkor i fängelse*. (Rapport, 14). Norrköping: Kriminalvårdsstyrelsen.

Mark R. Progrebin, Mary Dodge. (2001). Women's accounts of their prison experiences A retrospective view of their subjective realities. *Journal of Criminal Justice* 29 (2001), 531-541.

Patel R. & Davidsson B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (3.uppl.). Lund: Studentlitteratur

Per- Åke Nylander. (2006). *Kriminalvårdares vardagsarbete – handlingar, emotioner och föreställningar*. (Rapport 21). Norrköping: Kriminalvårdsstyrelsen

Roxell L. (2007). *Fångar i ett nätverk?: Fängelser, interaktioner och medbrottslingsskap*. Doktorsavhandling: Stockholms Universitet, Faculty of Social Sciences, Department of Criminology.

Trost J.(2007). *Enkätboken* (3.uppl.). Poland: Pozkal.

Ventura L.A, Lambert E, White T.M, Skinner K. (2007). Women and Men in Jail: Attitudes Towards and Experiences of Domestic Violence. *Am J Crim Just*, 31, 37-48.

Tack för att Du vill medverka i denna studie!

Hej! Vi heter Sofia och Anette och är två psykologistuderande på Högskolan Väst i Trollhättan. Vi arbetar med att skriva en C-uppsats om kvinnor i fängelse.

Syftet med undersökningen är att ta reda på hur kvinnors attityder till fängelsevistelsen ser ut. Tidigare forskning utgår främst ifrån män och pojkar och deras problem med kriminalitet, vilket blivit normgivande. Forskning kring kvinnors kriminalitet och fängelsevistelse är mycket bristfällig både internationellt och i Sverige. Vi har därför valt att rikta in oss på de kvinnliga interner som finns i Sverige. Dina svar och Ditt deltagande har mycket stor betydelse för resultatet av studien.

Vi följer det ”etiska rådets principer”, vilket innebär att Dina svar kommer behandlas konfidentiellt och anonymt i vår studie. Vi garanterar att Dina svar inte kan härledas till Dig. Deltagandet är helt frivilligt. Den färdiga uppsatsen blir tillgänglig på Högskolan Västs bibliotek. Vid önskemål skickas ett exemplar till anstalten.

Vi tackar än en gång för Din insats!

Sofia och Anette

Om Du har frågor eller kommentarer till undersökningen kan Du kontakta oss på mailadress: attitydenkat@hotmail.com

Nedan följer några bakgrundsfrågor, var vänlig fyll i.

1. Vilket år är Du född? _____

2. I vilket land är Du född?
_____

3. Jag är: Gift Sambo Singel

5. Har Du barn? Ja Nej

6. Har Du avtjänat fängelsestraff någon gång tidigare? Ja Nej

7. Vilket fängelse befinner Du dig nu på? _____

8. I vilken slags anstalt/avdelning är Du placerad i? Öppen Slutet

9. Hur lång strafftid har Du fått? _____

10. Hur lång tid av strafftiden har Du avtjänat? _____

11. Har Du ett arbete att återgå till efter fängelsevistelsen? Ja Nej

12. Vilken utbildning har Du?

Grundskola: Ja Nej Antal år _____

Gymnasium: Ja Nej Antal år _____

Högskola eller

Universitet: Ja Nej Antal år _____

Någon annan utbildning? Vilken/vilka? _____

_____

Nu följer två påståenden som berör Din inställning till förekomst av fysiskt våld och sexuella trakasserier i fängelsemiljön.

Med sexuella trakasserier menas allt ifrån verbala uttryck (ord) till fysiska sexuella handlingar. Fyll i ett svarsalternativ per fråga och beskriv om möjligt Dina svar med egna ord.

13. Jag tycker att fysiskt våld är ett vanligt inslag på fängelset.

Instämmer helt   Instämmer delvis   Tveksam   Tar delvis avstånd   Tar helt avstånd

Om Du instämmer i någon grad, beskriv på vilket sätt våld är ett vanligt inslag?

Ungefär hur ofta förekommer våld på anstalten? _____

---

14. Jag anser att sexuella trakasserier är vanligt förekommande på anstalten

Instämmer helt   Instämmer delvis   Tveksam   Tar delvis avstånd   Tar helt avstånd

Om Du instämmer i någon grad, beskriv varför Du anser detta.

Ungefär hur ofta förekommer sexuella trakasserier på anstalten? _____

Nedan följer några påståenden om Din attityd till fängelsevistelsen. I vilken grad instämmer Du i dem? Sätt endast ett X för varje påstående.

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tveksam	Tar delvis avstånd	Tar helt avstånd
Jag uppfattar stämningen på anstalten som trygg					
Jag har någon gång känt mig hotad av andra interner under fängelsevistelsen					
Jag har fått nya vänner under fängelsetiden.					

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tveksam	Tar delvis avstånd	Tar helt avstånd
Jag har ingen gemenskap med någon av de andra internerna.					
Jag talar öppet om mina begångna brott med de andra intagna.					
Jag har inget förtroende för någon av de andra internerna.					
Personalen behandlar mig som en medmänniska.					
Personalen lyssnar alltid på mina åsikter.					
Jag känner mig trygg i samtal med personalen.					
Jag har minst en gång under fängelsevistelsen upplevt mig orättvist behandlad av personalen.					
Man behandlas på olika sätt av personalen, beroende på vilket brott man begått.					
Jag upplever att de övriga internerna betraktar mig utifrån mitt brott.					
Mina vänner och anhöriga har inte på grund av mitt fängelsestraff förändrat sin syn på mig som kvinna.					

Nu följer några påståenden om Dina upplevelser av klimatet på fängelset. I vilken grad instämmer du i dem? Sätt endast ett X för varje påstående. Fyll även i följdfrågorna.

1. Jag upplever att jag **inte** uppfattas som annorlunda än andra kvinnor på grund av mitt fängelsestraff.

Instämmer helt   Instämmer delvis   Tveksam   ar delvis avstånd   Tar helt avstånd

Förklara närmare: _____

_____

2. Det finns en vi och – dom känsla mellan interngrupp och personalgrupp.

Instämmer helt   Instämmer delvis   Tveksam   Tar delvis avstånd   Tar helt avstånd

Motivera Ditt svar: _____

_____

_____

3. Jag känner mig tillfreds med både manlig och kvinnlig personal.

Instämmer helt   Instämmer delvis   Tveksam   Tar delvis avstånd   Tar helt avstånd

Beskriv Ditt svar: _____
_____
_____

4. Jag skulle önska att det bara fanns kvinnlig personal.

Instämmer helt   Instämmer delvis   Tveksam   Tar delvis avstånd   Tar helt avstånd

Motivera svaret: _____
_____
_____

Har Du något mer att tillägga är det välkommet. Skriv gärna några rader om precis det Du känner eller upplever i Din situation.

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Fortsätt gärna på nästa sida

Ån en gång: Tack för Din insats!

Sofia och Anette

Om Du har frågor eller kommentarer till undersökningen kan Du kontakta oss på mailadress:
attitydenkat@hotmail.com

Bilaga 2

Hej! Vi är två psykologi-studerande på Högskolan Väst som har för avsikt att skriva en C-uppsats om "Kvinnors attityder till fängelsevistelsen".

Efter telefonsamtalet med er den 23 sep -08 vill vi ge er information om vår studie och om hur vi ska gå till väga.

Syftet med undersökningen är att ta reda på hur kvinnors attityder till fängelsevistelsen ser ut. Tidigare forskning utgår främst ifrån män och pojkar och deras problem med kriminalitet, vilket blivit normgivande. Forskning kring kvinnors kriminalitet och fängelsevistelse är mycket bristfällig både internationellt och i Sverige. Vi har därför valt att rikta in oss på kvinnor bestående av ca: 260 interner på fem anstalter för kvinnliga interner och en avdelning för kvinnor i Sverige. En enkät, bestående av 20-25 attitydfrågor kommer att skickas ut till landets anstalter för kvinnor. I enkäten finns det också en bakgrundenkät bestående av ca: 10 frågor, kring ålder, strafflängd, strafftid utbildning etc. Attitydenkäterna ska efter telefon/mail-kontakt med varje enhetschef för respektive fängelse skickas ut via post. Enhetschefen får en kopia av enkäten och varje intern får en enkät med ett svarskuvert, som de efteråt ska försegla och lämna till personal. Information om frivillighet och sekretess lämnas enligt etiska rådets rekommendationer. Personalen ska därefter returnera alla kuvert i ett stort frankerat kuvert till Högskolan väst.

Vi hoppas på ett positivt svar så snart som möjligt, då vi påbörjat våra förberedelser inför undersökningen.

Mvh Sofia Andersson och Anette Netskar

För kontakt vid eventuella frågor kan ni kontakta oss på nedanstående adresser:

Sofia mobil: 0733549487

Sofia mail: sofia.andersson.3@student.hv.se

Anette mobil: 0705110253

Anette mail: anette.netskar@telia.com

Handledare: PhD, psykologi Stephen Widén.

Mailadress: stephen.widen@hv.se

Telefon nr: 0521-22 37 15

Brev till förtroenderådet

Hej! Vi heter Sofia Andersson och Anette Netskar och vi är två psykologistuderande på Högskolan Väst i Trollhättan. Efter telefonsamtal med Viktoria Rydholm blev vi hänvisade till er. Vi har valt att i vår C-uppsats skriva om kvinnliga interner och deras attityder till fängelsevistelsen i Sverige. Vi har som mål att alla kvinnliga fångelser får möjlighet att delta i vår undersökning. Undersökningen kommer att genomföras med enkäter, d.v.s. ett svarsformulär med ca: 30 frågor, där man kryssar i en av fem svarsalternativ. Det finns lite forskning om just kvinnor i Er situation, det mesta framställs ur männens synvinkel. Därför har vi valt att rikta in oss på kvinnor.

Det är frivilligt att delta och alla kommer att vara anonyma enligt etiska rådet.

Vi tar tacksamt emot svar om ni vill delta i vår enkätundersökning.

Vi skickar med ett frankerat svarskuvert som vi vill ha svar på så fort som möjligt. Eventuellt kan ni, om ni har möjlighet lämna svar till vår mail.

Sofia mail: sofia.andersson.3@student.hv.se

Anette mail: anette.netskar@student.hv.se

Mvh Sofia & Anette

Bilaga 4

Hej! Efter kontakt med er har ni tackat ja till att medverka i vår undersökning om "Kvinnors attityder till fängelsevistelsen". Vi är tacksamma för ert deltagande. Nedan följer några uppgifter vi önskar få svar på, var vänlig lägg med detta i returkuvertet tillsammans med enkäterna.

Namnet på anstalten: _____

Hur många öppna platser finns på anstalten: _____

Hur många slutna platser finns på anstalten: _____

Hur många öppna platser är upptagna: _____

Hur många slutna platser är upptagna: _____

Förslag till hur ni kan gå till väga: Enkätformulär och kuvert lämnas till internerna vid inlåsning på kvällen och samlas in på morgonen i det förslutna kuvertet. Samtliga kuvert returneras till Högskolan väst snarast. Vi bifogar ett förfrankerat kuvert.

Tack för din insats och hjälp i undersökningen
Sofia och Anette

För kontakt vid eventuella frågor kan ni kontakta oss på nedanstående adresser:

Sofia mobil: 0733549487

Sofia mail: sofia.andersson.3@student.hv.se

Anette mobil: 0705110253

Anette mail: anette.netskar@telia.com

Handledare: PhD, psykologi Stephen Widén.

Mailadress: stephen.widen@hv.se

Telefon nr: 0521-22 37 15

Postadress: Stephen Widén

Institutionen för individ och samhälle, Avdelningen för psykologi och organisationsstudier.

Högskolan Väst

461 86 Trollhättan

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00 Fax 0520-22 30 99
www.hv.se